Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Poliisihallituksen asiantuntijan lausunto Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta HE 100 2022 vp HE 100/2022 vp

1 Lausuntopyyntö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia siten, että kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saavien alaikäisten henkilöiden perheenjäsenen ja muun omaisen osalta poistetaan turvattua toimeentuloa koskeva edellytys perheenjäsenen tai muun omaisen oleskeluluvan saamiseksi. Ehdotuksessa esitetään muutettavaksi myös lapsen alaikäisyyden määrittämistä perheenkokoamista koskevissa tilanteissa koskevaa säännöstä Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisun johdosta.

Esityksen tavoitteena on kansainvälistä ja tilapäistä suojelua saavien alaikäisten perustuslaissa ja kansainvälisissä sopimuksissa taatun perhe-elämän suojan ja lapsen edun toteutumisen edistäminen.

Poliisihallitukselta pyydetään kirjallista asiantuntijalausuntoa Eduskunnan hallintovaliokunnalle viimeistään 6.10.2022 klo 12.00 mennessä.

2 Asiantuntijan lausunto

Edellytys lapsen alaikäisyydestä

Oleskeluluvan myöntäminen perhesiteen perusteella lapselle edellyttää, että lapsi on alaikäinen sinä päivänä, jolloin lapsen oleskelulupahakemus on tullut vireille. Oleskeluluvan myöntäminen lapsen perheenjäsenelle edellyttää, että perheenkokoajana oleva lapsi on alaikäinen sinä päivänä, jolloin perheenjäsenen oleskelulupahakemus on tullut vireille. Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että perheenkokoajalla on oleskelulupa jo asian vireilletulopäivänä. Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä alaikäisen perheenkokoajan perheenjäsenelle, oleskeluluvan myöntäminen kansainvälistä suojelua saaneen ilman huoltajaa tulleen alaikäisen perheenkokoajan perheenjäsenelle edellyttää, että perheenkokoaja on ollut alaikäinen sinä päivänä, jolloin hän jätti kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi, että oleskelulupahakemus perhesiteen perusteella jätetään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun perheenkokoaja

sai tiedoksi päätöksen kansainvälisen suojelun antamisesta. Aikarajasta voidaan yksittäisessä tapauksessa poiketa, jos siihen on poikkeuksellisen painava syy.

Ehdotetun muutoksen mukaan se päivämäärä, joka on otettava huomioon ratkaistaessa lapsen alaikäisyyttä, on päivämäärä, jolloin perheenyhdistämistä koskeva hakemus on jätetty, eikä päivämäärä, jolloin perheenjäsenen oleskelulupahakemus ratkaistaan. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan esitetty lakimuutos edesauttaa sitä, että perheenjäsenen oleskeluluvan saaminen ei riippuisi jatkossa hakemuksen käsittelyajan pituudesta, joka on johtanut huomattaviin eroihin perheenyhdistämistä koskevien hakemusten käsittelyssä.

Oleskeluluvan myöntäminen kansainvälistä suojelua tai tilapäistä suojelua saaneen perheenjäsenelle

Tässä pykälässä tarkoitetun oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu. Toimeentuloedellytystä ei kuitenkaan sovelleta, jos perheenkokoaja on alaikäinen tai, jos:
1) oleskelulupahakemus perhesiteen perusteella on jätetty kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun:
a) perheenkokoaja on saanut tiedoksi päätöksen hänelle annetusta turvapaikasta; tai
b) perheenkokoaja on saanut tiedoksi päätöksen hyväksymisestään Suomeen pakolaiskiintiössä;
2) perheenkokoajan perhe on muodostettu:
a) ennen perheenkokoajan Suomeen tuloa, jos hänelle on annettu turvapaikka; tai
b) ennen perheenkokoajan hyväksymistä Suomeen pakolaiskiintiössä; ja
3) perheenyhdistäminen ei ole mahdollista sellaisessa kolmannessa maassa, johon perheenkokoajalla tai perheenjäsenellä on erityisiä siteitä.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan on perusteltua lisätä kyseiseen lainkohtaan, ettei toimeentuloedellytystä sovelleta, jos perheenkokoaja on alaikäinen. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että alaikäisellä perheenkokoajalla on tosiasiallisesti vain vähäinen mahdollisuus täyttää toimeentuloedellytys (PeVL 27/2016 vp).

Oleskeluluvan myöntäminen kansainvälistä suojelua tai tilapäistä suojelua saaneen muulle omaiselle

Tässä pykälässä tarkoitetun oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu. Toimeentuloedellytystä ei kuitenkaan sovelleta, jos perheenkokoaja on alaikäinen.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan esityksessä ehdotetut muutokset toimeentuloedellytykseen selkeyttävät lainsäädäntöä ja edesauttavat lapsen edun toteutumista.

Lakimuutoksen arviointia

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan ehdotetut lakimuutokset tukevat nykytilaa paremmin lapsen edun toteutumista, koska lapsilla tulee olemaan aiempaa useammin mahdollisuus viettää perhe-elämää huoltajiensa kanssa silloin, kun sen arvioidaan olevan lapsen edun mukaista.

Koska esityksessä ehdotetaan poistettavaksi toimeentuloedellytys alaikäisten perheenyhdistämistilanteissa, on varmistuttava siitä, että perheenyhdistämisen helpottaminen ei altista tai lisää alaikäisten hyväksikäyttöä maahantulon välineenä. Poliisin näkökulmasta on hyvä, että oleskelulupa voidaan jatkossakin jättää myöntämättä, jos arvioidaan, että tapaukseen liittyy lapsen hyväksikäyttöä tai perheenyhdistäminen Suomessa olisi muutoin vastoin lapsen etua.

Poliisihallituksessa halutaan kiinnittää huomiota siihen, että viranomaisten tulee huolehtia hakijoiden henkilöllisyyden selvittämisestä erityisen tarkasti varsinkin silloin, kun hakija on hyvin lähellä täysi-ikäisyyttä. Ikäarviotutkimuksilla ja asiakirjojen aitoustutkimuksilla voidaan estää sitä, ettei toimeentuloedellytyksestä luopuminen lisää täysikäisisten hakijoiden esiintymistä alaikäisenä. Riittävän perhesidettä koskevan todistusaineiston puuttuessa viranomaisten tulee lisäksi varmistaa DNA-testin avulla, että alaikäisen ja hakijan välillä on tosiasiallinen perheside.

Poliisitarkastaja Marjo Tyynelä

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 03.10.2022 klo 15:32. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu Eduskunnan hallintovaliokunta, HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi
Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen
Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo
Poliisiylitarkastaja Vesa Pihajoki
Poliisiylitarkastaja Karl Linderborg
Poliisitarkastaja Ari Jokinen
Poliisihallitus, Esikunta
Sisäministeriö, poliisiosasto